
gevolgd door een persbericht, soms werd het overleg zelfs bijna *verbatim* gepubliceerd.³⁵ Op deze wijze werd keer op keer geprobeerd de bisschoppen voor het blok te zetten. Maar het zoeken van publiciteit kon soms onverwacht slecht uitpakken. Nadat kardinaal Alfrink de Utrechtse studentenparochie had verboden dominees in de eucharistieviering te laten voorgaan, werd de bisschop van Rotterdam genoodzaakt dit ook in de studentenparochie van Leiden te verbieden, terwijl hij deze praktijk juist in de voorgaande jaren oogluikend had toegestaan.

Besluit

De ontzuivering die de oliecrisis van 1973 teweegbracht luidde in Nederland het begin van een sociaal-cultureel en economisch klimaat dat het beste als ‘no nonsense’ kan worden getypeerd. Ook in de katholieke kerk in Nederland drukte het ingrijpen van Rome en het herwonnen zelfvertrouwen van conservatieve katholieken en hun groeperingen de progressieve stroming in de verdediging.³⁶ Het Nederlands katholicisme was sindsdien enkele decennia getekend door sterk gepolariseerde verhoudingen. Niettemin bleven progressieve katholieken zich roeren. In 1972 ontstond de beweging Open Kerk naar aanleiding van de benoeming van J. Gijsen als bisschop van Roermond. Deze beweging verliep echter snel bij gebrek aan een goede organisatie. Beter deed het in 1984 de Mariënborgvereniging, opgericht naar aanleiding van de oproep *Getuigen van de Geest die in ons leeft* (1983). Deze vereniging is, ondanks een sterke vergrijzing en dalend ledental, momenteel nog steeds actief.³⁷ Tenslotte sloegen naar aanleiding van het bezoek van paus Joannes Paulus II aan Nederland in 1985 progressieven de handen ineen en ontstond de Acht Mei Beweging. Katholieke instellingen en organisaties presenteerden zich in een jaarlijks terugkerende manifestatie, met aanvankelijk 10.000 bezoekers. De Acht Mei Beweging stond jarenlang op voet van oorlog met de bisschoppen. Hoewel er van tijd tot tijd gesprekken met individuele bisschoppen werden gevoerd en er in 1995 voor het eerst twee bisschoppen ‘op persoonlijke titel’ de manifestatie bezochten, zou een verzoening er niet in zitten. Bij een dalend bezoekersaantal besloot de beweging in 2003 om zichzelf op te heffen.³⁸

Inmiddels konden deze bewegingen echter niet meer steunen op een breed progressief maatschappelijk draagvlak. Het progressieve, of zelfs linkse, tij had uiteindelijk slechts tien jaar geduurd.

³⁵ Bijvoorbeeld dat tussen de Kritische Gemeente IJmond en de bisschop van Haarlem (1972), in: Auwerda, *Kerk van onderen*, p. 13-25.

³⁶ Voor het volgende zie Lodewijk Winkeler, *Stromingen in katholiek Nederland*, Kampen 2004.

³⁷ Tom van den Beld heeft een geschiedenis van de Mariënborgvereniging in voorbereiding.

³⁸ Tom van den Beld, *Het andere gezicht van de kerk. De Acht Mei Beweging 1985-2003*, Nijmegen 2015.